

หน้า 5

เก้าแก่แบบ

ไม่ขาดไฟ

วันนี้จะเป็นแค่

วัตถุโบราณ???

ศิริรัตน์ สุปริสิทธิ์/เรื่อง-ภาพ

นำก้านไม้ขีดไฟไปเข้าเครื่องตัดผิวให้เรียบ และเครื่องนี้ก็จะคัดเลือกก้านไม้ขีดไฟที่ไม่ได้มาตรฐานออกด้วย

ขั้นตอนการอบหัวไม้ขีดไฟซึ่งประกอบด้วยส่วนหนึ่งของไม้เตยเขียนเคลือบเรต กาวและสารเจือย ก่อนบรรจุใส่กล่อง

ขั้นตอนการบรรจุกล่องไม้ขีด โดยช่างกลึงจะเคลือบด้วยฟอสฟอรัสเพื่อช่วยให้เกิดไฟลุกกระเด็นได้ดี

ก้านไม้ขีดที่ได้จะนำไปบรรจุกล่องเพื่อจำหน่ายต่อไป

เรา

หันมาใช้ไฟแช็กกันมากขึ้น แม้แต่เตาแก๊สก็จุดติดได้ในตัวโดยไม่ต้องพึ่งไม้ขีดไฟ สงสัยอีกหน่อยเราคงไม่ได้เห็นเจ้าสิ่งของชิ้นนี้แล้วกระมัง...”

นี่อาจเป็นคำพูดเปรียบเปรยประโยกแรกที่จะได้ยินจากวงสนทนา หากบังเอิญวันนั้นเราได้มีโอกาสย้อนกลับไปพูดคุยกันถึงเรื่องเครื่องมือจุดไฟ ของใช้คู่เรือน “ก้านอิ้ว” แต่ทรงอานุภาพยิ่งใหญ่ที่มีใช้กันมาตั้งแต่สมัยปู่ย่าตายายนามว่า “ไม้ขีดไฟ”

เพราะนับตั้งแต่อดีตกลายเป็นต้นมา กองไม้มีไครปฏิบัติเชื่อว่า “ไม้ขีดไฟ” ไม่ได้เป็นสิ่งจำเป็นคู่บ้านคู่เรือน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคม

ชนบทซึ่งจะขาดเสียมิได้ นับตั้งแต่การใช้ไม้ขีดไฟ จุดเตาด่านเพื่อหุงข้าวทำกับข้าว การใช้ไม้ขีดไฟ จุดตะเกียง จุดรูปเทียนไหว้พระ หรือแม้กระทั่ง จุดนวมยาสูบ แต่ปัจจุบันความสำคัญของไม้ขีดไฟ ลดบทบาทลงทุกที จนอาจเรียกได้ว่า บางบ้านไม่ซื้อไว้ใช้เสียแล้วด้วยซ้ำ!

ไม้ขีดไฟค่อย ๆ หายไปในขณะที่ ความเจริญและพัฒนาของสังคมเข้ามาแทนที่!

เฉกเช่นเดียวกับข้าวของเครื่องใช้ หลาย ๆ ชนิดที่ปัจจุบันกลับกลายมาเป็นสิ่งของ "ล้าสมัย" จะประคองตัวให้อยู่ยั่งยืนงด้านทาน กระแสเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทันสมัยของ "เทคโนโลยียุคคอมพิวเตอร์" นี้ได้ ก็ต้องผลิตกัน แต่น้อยบ้าง หรือไม่กี่ปรับเปลี่ยนรูปทรงให้ดู แปลกตาไปบ้าง ดังเช่น ตะเกียงก็ค่อย ๆ หลีกทางให้ดวงไฟหรือหลอดไฟฟ้า หม้อหุงข้าวดินเผา ก็เริ่มหายไปจากสังคมไทย เพราะมีหม้อหุงข้าว ไฟฟ้าเข้ามาแทนที่ เป็นต้น

แต่ถึงกระนั้น หากไม้ขีดไฟมีชีวิตจิตใจ ก็คงต้องขอถ้าวแสดงความยินดีที่ตอนนี้ยังสามารถยืนหยัดอยู่ได้ ถึงแม้ว่าจะเหลือไม่เท่า

แต่ก่อน เพราะมีบริษัทผู้ผลิตไม้ขีดไฟหลายราย ต้องปิดกิจการลงเพราะความเปลี่ยนแปลงของ สังคมก็ตามที่

แต่ไม้ขีดไฟก็ยังเป็นของใช้ที่จำเป็น สำหรับมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแถบ ชนบทห่างไกล!

ย้อนอดีตกลับไปนับร้อย ๆ ปี วิธี ง่าย ๆ ที่ทำให้เกิดไฟก็คือ การเสียดสีกัน แต่ มนุษย์ก็ไม่มีเวลาพอใจเพียงเท่านั้น ความ พยายามค้นหาวีธีใหม่ๆ ที่จะก่อให้เกิดไฟจึงเกิด ขึ้นตลอดเวลา จนกระทั่งมีนักเคมีทางตอน เหนือของประเทศอังกฤษชื่อ นายจอห์น วอล์กเกอร์ ได้ประดิษฐ์ไม้ขีดไฟระบบเสียดสีกันและมีความปลอดภัยขึ้นเป็นครั้งแรกบนโลกของเรา

เราจะเป็นอย่างไร ถ้าเราไม่มีไม้ขีดไฟใช้...?

และในทุกวันนี้หากจะพิสูจน์ความ อดทนและความกระตือรือร้นของคนก็สามารถ ทำได้โดยใช้การจุดไฟด้วยวิธีโบราณนี้แหละเป็น เครื่องพิสูจน์ จากเครื่องมือเพียงไม้สองชิ้นให้ เสียดสีกันเอง จนเกิดความร้อนกลายเป็นเชื้อ

เพลิงถูกไหม้ไปสู่อุณหภูมิอย่างโอบอ้อมแห่ง เชม หลุยส์แห่ง ซากส์เปอ หรือเคมวิสดูเหลือใช้อย่าง ค่ำลิดิน

ชาวอะบอริจิน ซึ่งเป็นอดีตเจ้าของ ประเทศออสเตรเลีย ถือเป็นผู้เชี่ยวชาญในการ จุดไฟ อากการนำไม้สองชิ้นมาเสียดสีกันด้วย มือทั้งสองข้าง อย่างไรก็ตามวิธีที่กล่าวมา ทั้งหมดล้วนแต่ยุ่งยากและสิ้นเปลืองแรงงาน กว่าจะได้ไฟมาใช้ แต่ก็ยังมีคนบางส่วนของโลก ที่ขณะนี้ยังคงใช้หินเสียดสีกันเพื่อก่อให้เกิด ประกายไฟ การจุดไฟจะง่ายเข้า หากนำหินแข็ง แรงมากระทบกับวัตถุที่เป็นเหล็กที่มีส่วน ประกอบของกำมะถันอยู่ด้วย

ในช่วงปลายศตวรรษที่ 18 จนถึงต้น ศตวรรษที่ 19 หลายสิ่งหลายอย่างเริ่มพัฒนาเกิด ความคิดที่ชาญฉลาดขึ้นหลายรูปแบบ อย่างไรก็ดี ก็ยังไม่มีความคิดใดสามารถแนะนำขั้นตอน การเกิดไฟที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายได้อย่างชัดเจน

เท่าที่ปรากฏหลักฐานในหนังสือ "อุตสาหกรรมทั่วไป" โดยกระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้พิมพ์ ไม้ขีดไฟได้ถูกประดิษฐ์ขึ้นเป็นครั้งแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2213 ในประเทศเยอรมนี โดยมีส่วนประกอบสำคัญคือ ฟอสฟอรัสเหลือง ซึ่งสามารถถูกเป็นไฟได้เองเมื่อทำปฏิกิริยากับ อากาศ แต่ก็นับว่าเป็นอันตรายต่อผู้ที่ใช้อย่าง มาก

จนกระทั่งปี พ.ศ. 2370 ซึ่งตรงกับต้น สมัยรัชกาลที่ 3 ของไทย นายจอห์น วอล์กเกอร์ นักเคมีชาวอังกฤษคนนี้เองที่สามารถ พัฒนาไม้ขีดไฟรุ่นใหม่ทีปลอดภัยกว่า โดยทำ จากฟอสฟอรัสแดงและสามารถตั้งโรงงานทำไม้ ขีดไฟจำหน่ายขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศอังกฤษ เพียงไม่กี่ปีไม้ขีดไฟก็เริ่มแพร่หลายมากขึ้น มีการตั้งโรงงานเพื่อจำหน่ายไม้ขีดไฟขึ้นหลายแห่ง ในแถบยุโรป และอเมริกา

สำหรับในประเทศไทยแล้ว ไม้ขีดไฟ เริ่มเข้ามาแพร่หลายราวกลางรัชสมัยพระบาท สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยกลุ่ม บาทหลวงที่เข้ามาเผยแผ่ศาสนาเป็นผู้นำไม้ขีด

ไฟจากสวีเดนเข้ามา และโรงงานไม้ขีดไฟไทย ได้เริ่มมีปรากฏในประเทศครั้งแรก ในสมัย พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่บริษัทมินแซ จำกัด บริษัทเอเชียไม้ขีดไฟ จำกัด บริษัทไฟไทย จำกัด และยังมีการ ขยายเติบโตออกไปอีกหลายแห่งพร้อมกับการ ผลิตไม้ขีดไฟที่ออกมาหลากหลายรูปแบบ ไม่ซ้ำใคร

อย่างไรก็ตามในขณะที่โลกได้พัฒนา เจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง มีการพัฒนา อุปกรณ์ขีดไฟในรูปแบบอื่น ๆ ออกมาอย่างค่อ เนื่อง ไม้ขีดไฟจึงดูเหมือนเป็นสิ่งที่ไม่มีความ จำเป็นลงไปเรื่อย ๆ โดยเฉพาะคนยุคใหม่ ก็หันไปใช้เครื่องมือขีดไฟในรูปแบบ ใหม่ที่สะดวกสบายกว่า ปัจจุบันจึงมีโรงงานผลิตไม้ ขีดไฟหลงเหลืออยู่ให้เรา เห็นกันเพียง 2 แห่ง เท่านั้น

ก็คงต้องยอมรับ ว่าไม่มีสิ่งใดที่จะอยู่ค้ำฟ้า ย่อมมีการเสื่อมสลายร่วงโรยไปตามกาลเวลา หากแต่ จะถามถึงไม้ขีดไฟว่า "จะมีให้ อนุชนคนรุ่นหลังได้รู้จักกันหรือไม่?" ก็คงสามารถตอบได้อย่างน่าดีใจว่า เครื่องมือจุด ไฟไม้ก้านเล็ก ๆ นี้คงจะไม่สูญหายไปจากโลก นี้ตราบดีที่ยังมีผู้ใช้ แม้ว่าจะเป็นเพียงกลุ่มคน กลุ่มเล็ก ๆ ที่มีถิ่นฐานอยู่ในแถบชนบทห่างไกลก็ตาม ที่สำคัญตอนนี้ตลาดไม้ขีดไฟได้ขยาย ตัวเข้าสู่ธุรกิจโรงแรม ร้านค้า ซึ่งได้มีการสั่งทำ พิเศษ ด้วยการใส่สีสีสันและรูปแบบแปลก ๆ ใหม่ ๆ ลงไปบนกล่องด้วย

"ถึงแม้ว่าตลาดไม้ขีดไฟบ้านเราจะ
หดตัวลง แต่ก็เชื่อว่า ไม่ว่าจะอีกกี่สิบปีข้าง
หน้า ไม้ขีดไฟก็จะต้องยังคงอยู่ เพราะยังมีความ
จำเป็นต้องใช้ในงานบางอย่างและกลุ่มคนบาง
กลุ่ม ที่สำคัญตอนนี้โรงแรมทั่วประเทศก็มีการ
สั่งทำในรูปแบบต่างกันออกไป เพื่อให้เป็น
สัญลักษณ์ดึงดูดใจสำหรับแขกผู้มาพัก ใน
ขณะเดียวกันก็เป็นเรื่องที่น่ายินดีที่ตอนนี้เริ่ม
มีคนหลาย ๆ คนหันมาเก็บสะสมไม้ขีดไฟกัน
บ้างแล้ว มีการตั้งชมรมนักสะสมขึ้นอย่างเป็น
รูปเป็นร่าง เรืองในฐานะผู้ผลิตก็ดีใจ และก็
ตั้งใจไว้ว่าจะยังคงทำหน้าที่ผู้ผลิตต่อไป เพราะ
อย่างน้อยไม้ขีดไฟนี้ก็สามารถสื่อถึงความเป็น
เอกลักษณ์ของชาติได้ทางหนึ่ง"

ไวยรา โสหวจิตวานนท์ นักธุรกิจ
ด้านไม้ขีดไฟ กล่าวถึงอนาคตของไม้ขีดไฟ
เราฟัง

ซึ่งเมื่อได้ขึ้นอย่างนี้แล้ว ก็คงบอกได้
ว่า น่าจะเป็นข่าวดีอีกข่าวหนึ่งสำหรับคนไทยที่
อย่างน้อยก็จะมีสิ่งของอันเก่าแก่ที่ควรรักษา
อนุรักษ์ไว้สักสิ่งหนึ่ง

นี่ถึงแม้ว่าจะเป็นเพียงก้านจุดไฟ
ก้านเล็ก ๆ แต่อาภาพาพนั้นใหญ่หลวง
สามารถเผาผลาญทุกสรรพสิ่งบนโลกนี้ให้
เหลือเพียงเถ้าถ่านได้ในพริบตาเดียว

และเหนือสิ่งอื่นใดสำหรับความหมาย
จากคำพูดเหล่านั้นก็คือ เราสามารถทราบถึง
อนาคตของอุปกรณ์จุดไฟที่มีอายุยาวนานนับร้อย
นับพันปีได้อย่างไรชื่อก้านเขาเลยว่...

ครบใจที่ยังมีผู้ผลิต และผู้ต้องการ
เก็บสะสม

ครบใจนั้นก็ยังคงมีไม้ขีดไฟให้เรา
ได้เห็นอยู่ทั่วไปทุกแห่ง

วันนี้ขอ "ไม้ขีดไฟ" กับคอลเลกชันใหม่

ของน่ารัก-ของสะสม

ไม้ เพียงแต่สถานภาพของไม้ขีดไฟ
ในปัจจุบันจะอยู่ที่การนำมาใช้
เป็นเครื่องมือในการจุดไฟดังที่
กล่าวมาแล้วเท่านั้น แต่ ณ เวลานี้
"ไม้ขีดไฟ" ได้แปลงโฉมเปลี่ยนคอลเลกชัน
ใหม่ กลายมาเป็นของเก๋แก่อันทรงคุณค่า
ที่ผู้คนจำนวนมากพากันเก็บสะสมทั้งของ
ไทยและของต่างชาติ จากเดิมที่เคยเป็น
เพียงก้านไม้ขีดใช้ในชีวิตประจำวันก็ได้
เปลี่ยนไปเป็นของสะสมอีกกรสนิยมหนึ่ง
สำหรับนักสะสมเช่นเดียวกับ แสตมป์

ปากกา ขวด น้ำหอม ฯลฯ แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม้ขีดไฟที่ได้จากโรงแรม ร้านอาหาร หู ฯลฯ หรือที่ระลึกในงานเลี้ยงวันเกิด ผลองงานแต่งงาน ก็ล้วนแล้วแต่มีรูปทรงและสีลื่นให้น่าทึ่งในศิลปะการแกะสลักกลับมาเก็บไว้ดูเล่นทั้งนั้น

"การสะสมไม้ขีดไฟ ไม่ว่าจะ เป็น หน้าไม้ขีด กล่องไม้ขีดหรือก้านไม้ขีด ก็ไม่แตกต่างไปจากการสะสมของชิ้นอื่น ๆ เท่าใดนัก รูปภาพต่าง ๆ ที่พิมพ์บนกล่องไม้ขีดได้บอกถึงเรื่องราวต่าง ๆ ในวันวาน ที่ผ่านไปได้อย่างน่าสนใจ การสะสมของนักสะสมส่วนใหญ่ก็จะเริ่มจากการเดินทางไปในที่ต่าง ๆ แล้วได้ใช้ได้เห็นไม้ขีดจากสถานที่นั้น ๆ จึงเก็บมาไว้เป็นที่ระลึก เมื่อมีการเก็บชิ้นแรก ชิ้นต่อ ๆ ไปก็ติดตามมา เพราะผู้เก็บจะได้เห็นถึงความแปลก และความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่อยากจะค้นหาต่อไป"

ประทีป ตั้งกาญจนาวะกุล ประธาน

ชมรมนักสะสมไม้ขีดไฟกล่าวถึงอุดมการณ์ และความมีใจรักในงานสะสมกล่องไม้ขีด หลังจากที่เขาได้ใช้เวลาในการสะสมสิ่งของชิ้นนี้อย่างจริงจังมานานกว่า 18 ปี ซึ่งปัจจุบันเขาก็ยินดีเสมอที่จะมีใครมาชวนเขาคุยถึงตำนานไม้ขีดไฟที่ถือกำเนิดขึ้นบนโลกเรานี้

ชมรมนักสะสมไม้ขีดไฟแห่งประเทศไทย ตั้งขึ้นมาได้เกือบ 2 ปีแล้ว ณ ที่แห่งนี้เปรียบเสมือนศูนย์กลางการรวบรวม อนุรักษ์ไม้ขีดไฟ และเป็นบันทึกที่แสดงถึงประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคสมัยต่าง ๆ ได้อย่างลงตัว ปัจจุบันมีสมาชิกชมรมกว่า 1,000 คนแล้ว และก็มีแนวโน้มจะทวีเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ

พวกเขามีกิจกรรมร่วมกันมากมาย ที่สำคัญพวกเขาไม่ได้เป็นเพียงนักสะสมเท่านั้น แต่เขายังเป็น "นักอนุรักษ์" ของเก่าที่น่ายกย่องในสายตาของคนทั่วไปอีกด้วย.